

Tað kann tykjast órímuligt, at veittur verður hópin av peningi til nýuppdýrkan, tá so nógv bygdað jørd liggur í órokt Bygdamenning er eitt reint politiskt og ideologiskt mál. Tí krevst, at farið verður til verka politiskt og eisini krevst politiskt dirvi. Tí, lata vit privatar kreftir husera eftir vild, verður gongdin framyvir júst hin sama, hon hevur verið

upp á rættuliga stutta tíð vildi ført til eina slíka broyting í ognarviður-skiftinum, at vit fingur at siggja blómandi smápláss, har øll jørd varð arbeidd.

Men her er tað væl, og tíværr, skilligt, at politiska dirvi trýtur. Tí hvør politikari vil fremja politiskt sjálvsmynd? Og tað vildi tað allarhelst verið at kravt landbúnaðarskyldu. Tí teir flestu ognarmenn/festarar hava júst áhuga í, at tað er sum tað er í dag. Teir skulu bara á fjall einar tvær ferðir um árið. Burtur úr tí fáa teir nøkur lomb og eitt sindur av ull, í nøgdum, sum nøkulunda svarar til ómakin.

Trojanskir mentunarhestar

Men umframta hesar figgarligu, ognarrættarlugu og arvarættarlugu orsøkir til skeivu gongdina eru eisini nakrar mentunarligar.

Samfelag okkara er í dag eitt brúkarasamfelag sum ongantið áður. Og merkt av uttanifrá komandi normum, og uttanifrá komandi glamourmyndum av, hvat ein eigur at stremba eftir her í tilveruni.

Alt skal verða nýtt, stórri, blankari, skjótari, flottari og dýrari enn tað, grannin hevur. Tú skalt hava nýggj klæði, fylgja mótanum, keypa allar tær røttu plátunarnar, hava allar hugsandi hentleikar í køkinum, dansa ein nýggjan dans hvørt ár og hava bæði sjónvarp og video.

Allar hesar hugmyndir um, hvat livið veruliga snýr seg um, fáa vit gjøgnum fjølmiðlarnar. Gjøgnum avisir, bløð, filmar, sjónvarp og útvarp. Og gjøgnum egnu vitjanir í fremmandum londum. Vit hava lútað í bardaganum fyri mentunarligum sjálvsmynd, og royndir okkara at varðveita egið mál og royndir okkara at gera málið tíðarhóskandi, fær bert málið at verða eina anakronismu, tí málið í roynd og veru verður tosað av fólki, ið horeiggja sær sum búðu tey í Oslo, Hamburg, Paris ella onkrum øðrum stórum Vestureuropeiskum býi.

Vit mugu gera okkum greitt, at vit dag um dag fáa ein Trojanskan mentunarhest fyri og annan eftir inn í landið.

Prisurin á jørd

Og hvat hevur so hetta við bygdamenning at gera?

Jú, tí sjálvt um vit fingur skapað figgarligt grundarlag fyri at kunna búleikast á smáplássunum, so nýtist okkum eisini heilt aðrar normar livsins meaning viðvíkjandi, áðrenn fólk kenna tað lokkandi at búa á bygd. Men ein afturvendan til bygdamentanina frá farnu tíð vil við teimum normum, vit nú verða gødd við, vera ógjørlig, og vil allarhelst útloysa tað ein rópar eitt »kultur-

sjokk« hjá stóra meirilutanum. Men tað mest harmiliga er, at eingin møguleiki er fyri, at tey fólk, sum í okkara pluralistiska samfelagi kanska ynskta, av mentunarligum orsøkum, at farið aftur á smáplássini, kunna gera tað, tí tann prisur tey noyddust at goldið fyri jørd, ongantið vildi fingið tað at borið seg.

Politiskt dirvi krevst

Eisini má nevast, at bygdamenning má haldast at vera eitt reint politiskt og ideologiskt mál. Og sostatt krevst, at farið verður til verka politiskt og eisini krevst politiskt dirvi. Tí, lata vit privatar kreftir husera eftir vild, verður gongdin framyvir júst hin sama, hon hevur verið. Og gongur ein út frá einum neyvum cost/benefit-sjónarmiði, vil tað allarhelst ongantið fara at svara seg at satsa upp á landbúnað her á landi, deils vegna veðurlagið, deils til landslagið nógvastaðni er soleiðis dánað, at tað er ein forðing fyri rationellum rakstri, ið annars er ein fyrirtreyt fyri framleiðslu av matværum við teim primum, vit hava í dag.

Tað vildi verið bilagast fyri hin einkulta brúkaran, um vit innflutta allar búnaðarvørur. Hvussu tað ávirkar yrkiseffektina, at hava eina ávása framleiðslu sjálvur, dugi eg ikki at siga, eins og áriðvið á gjalds-javnan ikki er lætt at meta um. Tí alt annað líka, er heilt vist, at orku-brúkið pr. framleidda eind her á landi er størri enn í heitari londum. Fyri nú bert at nevna ein av teimum faktorum, sum skuldi verið við í eini meting av føroyskum jarðarbrúki, og hvat tað gevur av sær í mun til iløgurnar.

Bygdamenning og Sundsdepilin

Og um ein av politiskum ella ideologiskum grundum er fyri bygdamenning, noyðist ein eisini, bara av hesum somu grundum, at vera ímóti ídnaðarmiðdeplinum á Sundi, tí hesin júst stendur fyri eini miðsavnan, ið er neyvt tað øvugta av bygdamenning-hugsanini, har umframt fer hann at økja trýstið á Havnina. Eitt trýst, sum valla nakar uttan jørd og húsaspekulantar, eru áhugaðir frá.

Eingin kann siga nakran ringan fyri at seta pengar sínar í slíkt, sum gevur størsta vinning móti minstu risiko, sum t. d. íbúðarspekulatióin í Havni, sum annar lesarabrevskrivarin greiðir frá.

Vandamálini við bygdamenning eru stór og fjøltátt, men sær ein tey ikki í eyguni, fær ein í hvussu so er ikki loyst tey.

Tvorball

Havnaætlanin sum ikki kom

Borgarliga landsstýrið royndist smápláss-unum illa

Jákup Birgir Mohr, valevni javnaðarfloksins í Sandoyinni til løgtingsvalið skrivur:

Longu tíðliga í hesum landsstýrisskeiði varð boðað frá, at borgarliga landsstýrið arbeiddi við nýggjari havnaætlan.

Hetta varð væl upptikið her í Sandoyar valdemi, har tørvur er á tryggum og hósikliga stórum havnaaløgum.

Sands kommuna, sum hevur akuttan tørv á og samstundis góðar møguleikar fyri at fremja havna-avíðkan, hevur síðan 1983 fyririkað seg til at fara undir eitt havnaarbeiði, hevur gjørt projekt, laboratoriskanningar og praktiskar kanningar á staðnum fyri at fáa bestu loysnina, og situr nú bert og bíðar eftir tí lovaða uppskoti til havnaætlan frá Føroya Landsstýri, ið varð væntað framlagt í vár, men einki uppskot kom á tingborðið. Løgtingið hevur sostatt heldur ikki kunnað viðtikið nakra lóg.

Eisini aðrar kommunur í Sandoyar valdemi bíða eftir nýggju 5-ára havna-ætlanini, eitt nú Skálavík, sum samgongan og skammiliga hevur svikið, tá samgonguslit mundi verið um játtan til Skálavíkar havn. Aðrar kommunur her hava helst eisini væntað sær pening, bæði Skopunar havn og Skúgví hava verið nevndar.

Undir lógsmansrøðuni las landsstýrismaðurin í havnamálum úr nevnda uppskoti sínum (ella landsstýrisins?), hvørjar havnarætlanir fór at umfata, so nú hildu menn, at uppskotið frá landsstýrinum til Føroya løgting var komið undir land, og kundi vera framlagt og viðtikið, áðrenn løgtingið fór heim til valstríðið. Men tíðin stýttist???

Alitandi keldur ívast nú í, um nakað uppskot kemur frá landsstýrinum til tingið í hesu setuni, tí landsstýrisflokkarnir kunna ikki semjast um nakað uppskot til at avloysa og taka við í framhald av verandi havnaætlan, sum gongur út nú. Um so er vera orð landsstýrismansins í havnamálum gjørd til skammar, og ætlaða uppskot hansara til nýggja havnaætlan bert ein hvørsvúsjón.

Um hetta verður endin, so kemur tað ill við her, har tørvur á havnabygging, sum sagt, er størri enn aðrar staðir í Føroyum, tí vit hava her ongar langar firðir at verja havnalógini og einki deyðavátn.

Tað er sjálvandi alt ov nógv at vænta, at borgarliga alternativíð, sum vera skuldi, skal hugsa um tørvin hjá okkum ella øðrum smærri- og smáplássum — tað samsvarar jú ikki við teirra politikk.

Birgir Mohr

Borgarliga alternativíð

Hetta sigur landsstýrismaður fólkaflakksins, Anfinn Kallsberg í útvarps-samrøðu, og takk skal hann hava fyri, at hann sigur sannleikan. Tað er ikki bara flakavirkini, sum eru í kreppu, men alt FØROYA LAND og hetta aftaná fyra ára borgarligt stýri.

Tað er bara óhugnaligt at vita, at Føroya fólk í meira enn eina viku hava verið áhoyrarar til eitt hoyruspæl framtøvt av FØROYA LØGTINGIÐ. Landsins kosnu menn hava greitt frá, hvussu stóðan er, og bert nakrar dagar aftaná umrøðuna, hendir tað, sum teir høvdu vónað ikki skuldi henda. Tað fyrsta virkið bleiv læst, og sambart Anfinn Kallsberg, er hetta bara byrjanin.

Eftir hesum at døma eru tað væl onnur ting, sum eru tengd saman við hesum, sum nú koma í ljós. Verða virkini afturlatin, verður arbeiðsloysi, og hvussu verður so við at fáa samfelagshjólíð at ganga!

Tað er væl øllum greitt, at tað eru ikki tey veltbjargaðu, sum halda samfelagshjólínum gangandi. Tað er verkafólkið, tey við ongum avskrivningum. Tey við ongari hjálp frá grannskoðaravirkinum.

Samfelagið er í kreppu og sjálvt vitandi um hetta, so vóru Føroya fólk áhoyrarar til eitt hoyruspæl, har alt var gott. Vit fingur frá sjálvum lógmanni at vita, at væl stóð til, og nú er lögmaður ikki ein hvør, tá tað viðvíkur tøl og skjøl. Frá honum og samgongumonnunum varð

Meint, sera meint royndist hetta landsstýri smáplássunum, bygdamenningini í Føroyum.

Lat okkum vóna, at Føroya fólk sleppa okkum av við hetta vanstýrið tann 8. november í ár, soleiðis at vit kunnu fáa aðrar flokkar og aðrar menn at stýra hesum landi, og tað gerst best við einum sterkum javnaðarflokki á Føroya løgtingi og í landsstýri.

greitt sagt frá, at alt var í lagi. Nú vóru teir byrjaðir at gjalda niður skuldina hjá gomlu samgongu. Peningur var í kassanum, grunnarnir flutu yvir, jú, væl stóð til. Men hvat nú? Samfelagið er sjúkt, samfelagið er í kreppu. Soleiðis sigur landsstýrismaðurin í fiskivinnu.

Hvat sigur nú høvudsleikarinn í sjónleikinum harra Løgmaður, hvat sigur hann til hesa avdúkanina, sum nú sigur okkum, hví lögmaður so grammur vildi sleppa frá, og útskriva val í september, væl fyri at sleppa frá, áðrenn kreppan veruliga visti seg.

Tað er greitt, at nú má ein trúverðug frágreiðing fáast, tøl og skjøl mugu fram, tí var tað neyðugt hjá Paula Ellefsen at krevja eina gjølla uppgørd, áðrenn hann tók yvir. Hann setti starvsfólkið í Tinganesi at kanna og grópa skjøl og tøl.

Tað er í lagi, at hetta var gjørt, men var tað neyðugt tá, so er tað meira átrokandi nú, áðrenn lagt verður frá sær.

Grannskoðið tøl og skjøl soleiðis at Føroya fólk veruliga kunna taka støðu til tað, sum farið er fram. Og so Føroya fólk áðrenn valið verða greidd yvir, hvørji tiltøk mugu takast fyri at fyrirbyggja, at samfelagið fer út av eggini.

Og at teir flokkar, sum mugu yvirtaka aftaná valið 8. november vita, har samfelagsskútan flýtur.

Tað borgarliga alternativíð var ein deydísiglar.

Sverri Midjord